

นิพนธ์ต้นฉบับ

การเกิดและการกระจายตัวโรคไข้เลือดออกอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
กรณีศึกษา 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2552-2556)นิตกร ภูสุวรรณ⁽¹⁾ และปาริตรา สีประโค⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 11 พฤศจิกายน 2557

วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 16 มีนาคม 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง เพื่อศึกษาสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออกในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างปี พ.ศ.2552 - 2556 ที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลโดยแบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วย จำนวน 1,545 ราย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก อยู่ระหว่าง 114.95-621.81 ต่อแสนประชากร โดยสูงสุดในปี พ.ศ. 2554 และต่ำสุดในปี พ.ศ. 2556 มีแนวโน้มการระบาดแบบปีเว้นสองปี อัตราส่วนเพศชายต่อหญิงเท่ากับ 1:0.87 มีแนวโน้มอายุเฉลี่ยสูงขึ้น ค่ามัธยฐานอายุอยู่ระหว่าง 18-21 ปี ค่าฐานนิยมอยู่ระหว่าง 11-14 ปี แนวโน้มตามอาชีพพบในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา รองลงมาเป็นกลุ่มรับจ้าง/กรรมกร อัตราส่วนการเกิดDHFต่อDF เท่ากับ 1:0.59-1.03 วิเคราะห์การระบาดตามช่วงเวลา พบการระบาด 2 ช่วง คือ กุมภาพันธ์ถึงเมษายน และ สิงหาคมถึงพฤศจิกายน การวินิจฉัยส่วนใหญ่เป็นไข้เลือดออกเด็งกี (DF)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ควรมีการป้องกันการเกิดโรคในกลุ่มเสี่ยงเพศชาย โดยพื้นที่เป้าหมายเป็นในสถานศึกษา และควรมีการคัดกรองการเกิดโรคในกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดตั้งแต่ระยะไข้เลือดออกเด็งกี โดยใช้ความร่วมมือของชุมชนในการดำเนินการเป็นหลัก

คำสำคัญ: ไข้เลือดออก, การเกิดโรค, วิทยาการระบาด

(1) ผู้รับผิดชอบบทความ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
(โทรศัพท์: 081-7918914,
E-mail: doctor.nitikorn@gmail.com)

(2) โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน)
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

Original Article

Occurrence and Distribution of Dengue in Banphaeo District,
Samutsakorn Province: A 5-years retrospective case study (B.E. 2552-2556)*Nitikorn Phoosuwan⁽¹⁾, and Paritra Seepako⁽²⁾*

Received Date: November 11, 2014

Accepted Date: March 16, 2015

*(1) Corresponding author:**Kasetsart University Chalermphrikat**Sakonnakorn Province Campus**(Tel.: 081-7918914,**E-mail: doctor.nitikorn@gmail.com)**(2) Banphaeo Hospital (Public Organization),**Banphaeo district, Samutsakorn Province***Abstract**

This study was a retrospective descriptive study aimed to explore the situation for Dengue diseases in Banphaeo district, Samutsakorn province between the years B.E.2552-2556. Data were derived from recording forms of 1,545 patients. It was found that dengue morbidity rate was between 114.95-621.82 per 100,000 populations with a peak in the year B.E.2554 and the lowest rate in the year B.E.2556. It seemed that the outbreak of the disease followed a certain cycle in that after a high incidence for one year was followed by two years with only very few cases. Male and female ratio was 1:0.87. Trend for age was higher. The median age were 18-21 years old. The mode age were 11-14 years old. The highest proportion of those infected were students followed by workers. DHF and DF ratio were 1:0.59-1.03. The peak of infection occurred between February to April and August to November. Most of the participants were diagnosis as suffering from dengue fever.

The study suggests that prevention in male should be of major concern first and the primary target for prevention should be at schools.

Keyword: *Dengue Hemorrhagic Fever, Situation, Epidemiology*

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น และมีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงนาชนิด ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ที่ต้องสัมผัสกับยุงเสมอ ขณะเดียวกันในเขตเมืองมีการอาศัยอยู่แบบแออัดมีโรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการอื่นๆมากมาย ส่งผลให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป รวมทั้งประชาชนบางกลุ่มยังมีสุขอนามัยด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีพอ จึงมีความเสี่ยงต่อการสัมผัสยุงได้เช่นกัน นอกจากนี้ ปัจจุบันการคมนาคมค่อนข้างสะดวกรวดเร็ว ประชาชนมีการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรคที่เกิดจากยุงได้ทั้งสิ้น (อิริวัฒน์ วราพุม, 2553)

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2556 มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสะสม 150,454 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 234.81 ต่อแสนประชากร คิดเป็นอัตราป่วยตายร้อยละ 0.09 จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากปี 2555 ณ ช่วงเวลาเดียวกันร้อยละ 92 (1.9 เท่า) กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี (ร้อยละ 29.15) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มนักเรียน (ร้อยละ 48.57) จำนวนผู้ป่วยตาย 133 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.09 กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยตายสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี (ร้อยละ 27.82) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มนักเรียน (ร้อยละ 48.12) (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2556)

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในระดับภาค พบว่าภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุดที่ 381.27 ต่อแสนประชากร จำนวนผู้ป่วย 44,926 ราย รองลงมา คือ ภาคใต้ อัตราป่วย 263.66 ต่อแสนประชากร จำนวนผู้ป่วย 23,655 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อัตราป่วย 215.02 ต่อแสนประชากร จำนวนผู้ป่วย 46,415 ราย และภาคกลาง อัตราป่วย 163.14 ต่อแสนประชากร จำนวนผู้ป่วย 35,458 ราย ตามลำดับ (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2556)

ในส่วนของจังหวัดสมุทรสาคร อัตราป่วยในระดับจังหวัด เรียงจากอำเภอที่พบอัตราป่วยสูงสุดไปต่ำสุด พบว่าอำเภอที่พบอัตราป่วยมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสาคร รองลงมา อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบน จำนวนผู้ป่วย 633, 118 และ 105 รายตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วย 251.44, 114.95 และ 66.34 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร, 2556)

จากสถานการณ์การเกิดโรคข้างต้น การวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดโรคของอำเภอบ้านแพ้ว ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ทั้งในด้านของอัตราป่วย รูปแบบการกระจายตัวของโรค จะสามารถช่วยให้พยากรณ์การเกิดโรคในอนาคตและวางแผนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการกระจายของผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตามหลักวิทยาการระบาด คือ บุคคล เวลาและสถานที่ และแนวโน้มของโรคไข้เลือดออก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง (Retrospective Descriptive study) เพื่อศึกษาอัตราป่วยและการกระจายตัวของผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในอำเภอบ้านแพ้ว ระหว่างปี พ.ศ.2552-2556 ที่ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ป่วยไข้เลือดออกที่ถูกรับวินิจฉัยสุดท้าย (Final Diagnosis) ว่าป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก (DF,DHF หรือ DSS) จากการวินิจฉัยของแพทย์หลังจากผู้ป่วยจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ด้วยรหัสโรค A90 หรือ A91 ตามหลัก ICD-10

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ซึ่งคัดลอกจากฐานข้อมูลของการสอบสวนโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลฯ ตั้งแต่ปี 2552-2556 เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งขอยกเว้นการอนุมัติจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวถูกนำเสนอโดยภาพรวม ไม่ได้มีการกล่าวถึงตัวตนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด

วิธีการเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูลลงโปรแกรมสำเร็จรูปจากแบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ซึ่งคัดลอกมาจากฐานข้อมูลของการสอบสวนโรคไข้เลือดออก และสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากระบบฐานข้อมูลโรงพยาบาลบ้านแพ้วและทะเบียนการสอบสวนโรคทางระบาดวิทยา ปีพ.ศ.2552-2556

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับลักษณะของประชากร คือ เพศ อายุ อาชีพ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ คือ พื้นที่การเกิดโรค ตำบลเวลา, ข้อมูลการรักษาพยาบาล คือ กาวินิจฉัยสุดท้ายของแพทย์

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ สำหรับข้อมูลไม่ต่อเนื่อง และวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด สำหรับข้อมูลต่อเนื่อง

ผลการวิจัย

อัตราป่วยโรคไข้เลือดออกต่อแสนประชากร ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 (5 ปี) พบอัตราป่วยมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2554 รองลงมาในปี พ.ศ. 2552 และอัตราป่วยต่ำสุดในปี พ.ศ. 2556 คิดเป็นอัตราป่วยต่อแสนประชากรเท่ากับ 621.81, 359.79 และ 114.95 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

เมื่อวิเคราะห์จำนวนผู้ป่วยในแต่ละปีจำแนกรายเพศ พบว่า สัดส่วนการเกิดโรคไข้เลือดออกในเพศชายปี พ.ศ. 2552-2556 มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 48.03, 44.19, 64.52, 51.18 และ 44.07 ตามลำดับ โดยพบว่าสัดส่วนของเพศชายต่อเพศหญิง

มีแนวโน้มไม่ชัดเจน และเป็นการระบาดแบบสองปีเว้นสองปี ดังตารางที่ 2

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามกลุ่มอายุ พบว่า สัดส่วนการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสูงที่สุดในกลุ่มอายุ 10-14 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 คิดเป็นสัดส่วน 25.84 20.96 19.48 22.07 และ 16.95 ตามลำดับดังตารางที่ 3

สำหรับสัดส่วนการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกรองลงมา คือ กลุ่มอายุ 15-19 ปี ในปี พ.ศ. 2552-2554 คิดเป็นสัดส่วน 13.98 18.70 15.65 ตามลำดับ และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มอายุ 5-9 ปี ในปี พ.ศ. 2555-2556 คิดเป็นสัดส่วน 15.02 และ 11.86 ตามลำดับดังตารางที่ 3

เมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยของอายุผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก พบว่า ค่าเฉลี่ยอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 มีแนวโน้มสูงขึ้น คือ เฉลี่ย (ปี) 24.71 24.07 24.12 25.24 และ 26.14 ตามลำดับดังตารางที่ 3

เมื่อพิจารณาค่ามัธยฐานอายุผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 มีแนวโน้มสูงขึ้น คือ 19 19 20 18 และ 21 ปี ตามลำดับในขณะที่ค่าฐานนิยม (Mode) พบว่าอยู่ในช่วง 11-14 ปี ดังตารางที่ 3

เมื่อวิเคราะห์ถึงอาชีพของผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นสัดส่วน 40.43 41.94 41.04 47.42 และ 36.44 ตามลำดับ รองลงมาเป็นกลุ่มรับจ้าง/กรรมการ คิดเป็นสัดส่วน 27.66 21.29 28.35 23.47 และ 22.03 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

เมื่อวิเคราะห์อัตราส่วนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจากวินิจฉัยสุดท้าย ปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า อัตราส่วนผู้ป่วยวินิจฉัยด้วยไข้เลือดออก (DHF) ต่อไข้เลือดออกเด็งกี (DF) พบอัตราส่วน 1.03 0.87 0.86 0.88 และ 0.59 ตามลำดับดังตารางที่ 5

จากข้อมูลพบว่า อัตราป่วย(ต่อแสนประชากร)สูงสุดระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบในตำบลเจ็ดริ้ว โรงเข้ ยกกระบัตร บ้านแพ้ว และคลองตัน คิดเป็นอัตราป่วย 737.23, 521.60, 931.80, 180.14 และ 400.71 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ รองลงมา คือ ตำบลหลักสอง ยกกระบัตร หลักสาม หลักสอง และเจ็ดริ้ว คิดเป็นอัตราป่วย 604.97 465.08 679.46 159.27 และ 391.75 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ในส่วนของอัตราป่วยที่ต่ำสุด พบในตำบลหนองสองห้อง อำแพง สวนส้ม หนองบัว และเกษตรพัฒนา คิดเป็นอัตราป่วย 205.04 80.31 356.54 58.02 และ 85.54 ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์จำแนกตามช่วงเวลา (เดือน) ของการเกิดโรค พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบอัตราป่วยสูงสุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน กุมภาพันธ์ พฤษภาคม และสิงหาคม คิดเป็นอัตราป่วย 56.87 66.38 103.82 27.95 และ 16.56 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ และเดือนที่มีอัตราป่วยต่ำที่สุด คือ เดือนเมษายน มิถุนายน พฤษภาคม พฤษภาคม และธันวาคม คิดเป็นอัตราป่วย 12.03, 4.35, 15.14, 11.82 และ 1.95 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ดังภาพที่ 1

สำหรับผลการวินิจฉัยสุดท้ายโดยแพทย์ (Final Diagnosis) พบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 มีสัดส่วนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเด็งกี (DF) คิดเป็นร้อยละ 49.24, 52.26, 53.77, 53.06 และ 62.71 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7

เมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้ป่วยวินิจฉัยสุดท้ายด้วยโรคไข้เลือดออกเด็งกี (DF) และไข้เลือดออก (DHF) ปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า เพศชายถูกวินิจฉัยสุดท้ายด้วยโรคไข้เลือดออก (DHF) คิดเป็นสัดส่วน 56.41, 41.48, 50.90, 47.71 และ 46.54 ตามลำดับ ขณะที่เพศหญิง พบสัดส่วน 45.67, 50.60, 43.62, 46.15 และ 37.88 ตามลำดับ ดังตารางที่ 8

บทสรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง (Retrospective Descriptive Study) ผลการวิจัยทั้งหมดสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 ทั้งหมด 1,545 คน อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 1 ต่อ 0.87 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสมบุญ เสนาะเสียง & ธรวิทย์ อุปพงษ์ (2553) และกลุ่มงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร (2555) ที่พบอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 1:1.6 และ 1:1.05 ตามลำดับ โดยพบว่าอัตราส่วนจะเป็นการระบาดแบบสองปีเว้นสองปี

อายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 24.71-26.14 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 15.14-17.60) และมีแนวโน้มอายุเฉลี่ยสูงขึ้น ในขณะที่ค่ามัธยฐานอายุ อยู่ระหว่าง 18-21 ปี ส่วนค่าฐานนิยมอยู่ระหว่าง 11-14 ปี

สำหรับอัตราป่วยไข้เลือดออก อยู่ระหว่าง 114.95-621.81 ต่อแสนประชากร โดยแนวโน้มเป็นการระบาดปีเว้นสองปี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของกลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช (2556) ที่มีรูปแบบการระบาดแบบปีเว้นสี่ปี

แนวโน้มตามกลุ่มอายุ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 10-14 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมบุญ เสนาะเสียง & ธรวิทย์ อุปพงษ์ (2553) และสำนักระบาดวิทยา (2557) รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 15-19 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2554 และเปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มอายุ 5-9 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2556 และมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของสมบุญ เสนาะเสียง & ธรวิทย์ อุปพงษ์ (2553) และกลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช (2556) แต่แตกต่างจากกลุ่มงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร (2555) และสำนักโรคติดต่อ นำโดยแมลง (2556) ที่พบในกลุ่มอายุ 15-24 ปีมากที่สุด

แนวโน้มการเกิดโรคตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา รองลงมา คือ กลุ่มรับจ้าง กรรมการ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมบุญ เสนาะเสียง & ธรวิทย์ อุปพงษ์ (2553), กลุ่มงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร (2555) และสำนักระบาดวิทยา (2557) ที่พบในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และรองลงมาคือกลุ่มในปกครอง รับจ้าง และเกษตรกรกรรมตามลำดับ

สำหรับอัตราส่วนการเกิดไข้เลือดออก (DHF) ต่อไข้เลือดออกเด็งกี (DF) พบอัตราส่วนอยู่ระหว่าง 0.59-1.03 โดยมีแนวโน้มอัตราส่วนลดลง กล่าวคือ มีแนวโน้มการเป็นไข้เลือดออกเด็งกี (DF) มากกว่าไข้เลือดออก (DHF) ในส่วน of นักเรียน/นักศึกษา พบอัตราการเกิดโรคในกลุ่มไข้เลือดออกเด็งกี (DF) มากกว่าไข้เลือดออก (DHF) ในขณะที่กลุ่มอาชีพรับจ้าง/กรรมกร มีอัตราการเกิดโรคไข้เลือดออกเด็งกีและไข้เลือดออกที่ไม่แน่นอน

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ พบว่าอัตราป่วยสูงสุดและอัตราป่วยต่ำสุดในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า มีการกระจายตามตำบล อย่างไรก็ตามพบว่า 2 ตำบลจะมีอัตราป่วยอยู่ในลำดับต้นๆของแต่ละปี

การระบาดตามช่วงเวลา พบว่าอัตราป่วยจะเริ่มสูงในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน และช่วงที่สอง คือ ช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน ในขณะที่ถ้าปลายปี (พฤศจิกายนถึงมกราคม) มีอัตราป่วยที่ต่ำจะส่งผลทำให้เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนไม่เกิดการระบาดด้วย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสมบุญ เสนาะเสียง & ธรวิทย์ อุปพงษ์ (2553) ในภาพรวมประเทศคือพบในช่วงฤดูฝน (มิถุนายนถึงกันยายน) หรือ ในภาคใต้ คือ ช่วงพฤษภาคมถึงสิงหาคม (กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

ผลการวินิจฉัยสุดท้ายของแพทย์ (Final Diagnosis) พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่ถูกวินิจฉัยว่าป่วยด้วยไข้เลือดออกเด็งกี (DF) มากกว่าผู้ป่วยไข้เลือดออก (DHF) ในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2556 ในขณะที่สัดส่วนการวินิจฉัยด้วยไข้เลือดออกเด็งกี (DF) และไข้เลือดออก (DHF) จำแนกตามเพศ พบว่าในช่วง 3 ปีแรก (ปี พ.ศ. 2552-2554) สัดส่วนการวินิจฉัยโรคจะกลับกันคือ เมื่อวินิจฉัยส่วนใหญ่ในเพศชายเป็นไข้เลือดออกเด็งกี (DF) เพศหญิงส่วนใหญ่จะถูกวินิจฉัยด้วยไข้เลือดออก (DHF) ในขณะที่ปี พ.ศ. 2555-2556 ทั้งสองเพศจะถูกวินิจฉัยหลักด้วยไข้เลือดออกเด็งกี (DF)

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร. (2555). รายงานการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่นำโดยแมลงและโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก <http://203.157.181.13/cdycaso/km/dhf/weekly-report/weekly-report-19.pdf>
- กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2556). การพยากรณ์สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ปี 2556. นครศรีธรรมราช: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- จิระพัฒน์ เกตุแก้ว และศรีเพชรหมามาตย์. (2556). การพยากรณ์โรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2556. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก http://www.interfetphtailand.net/forecast/index.php?m=home&n=report2012_11
- สมบุญ เสนาะเสียง, & ธรวิทย์ อุปพงษ์. (2553). สถานการณ์ไข้เลือดออก ไข้เลือดออกช็อกและไข้แดงกึ่ง ประเทศไทย พ.ศ. 2553 (จากรายงาน 506 วันที่ 27 ธันวาคม 2553). รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์, 41(34), 537-538., หน้า 33.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร. (2556). รายงานสถานการณ์โรคระบาดวิทยา. สมุทรสาคร: สำนักงาน. (เอกสารอัดสำเนา).

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเป็นเพศชาย กลุ่มอายุหลักที่เสี่ยงคือกลุ่มอายุ 10-14 ปี และแนวโน้มกลุ่มอายุ 5-9 ปี และผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (20-25 ปี) จะมีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับกลุ่มอาชีพที่พบหลัก คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษาและรับจ้าง/กรรมกร เป็นอาชีพเสี่ยงเช่นกัน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรเน้นการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกในสถานศึกษาและสถานประกอบการโดยการลดแหล่งเพาะพันธุ์ เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลาย และการพ่นสารเคมีเพื่อกำจัดตัวแก่ยุงลาย ให้สม่ำเสมอ จะช่วยลดอัตราอุบัติการณ์การป่วยได้

หากปลายปีอัตราป่วยสูง จะมีแนวโน้มการระบาดขึ้นในช่วงสิงหาคมของปีถัดไป ในขณะที่หากปลายปีอัตราอุบัติการณ์ต่ำแนวโน้มการระบาดจึงเกิดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไปดังนั้นอุบัติการณ์การเกิดโรคจะลดทั้งปี ควรมีการป้องกันโรคอย่างเข้มข้นในช่วงปลายปีและในช่วงก่อนเดือนสิงหาคมของทุกปี จะช่วยลดอัตราอุบัติการณ์ได้

แนวโน้มการเกิดโรค พบว่าอัตราป่วยในกลุ่มไข้เลือดออกเด็งกี (DF) มากกว่าไข้เลือดออก (DHF) ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย ดังนั้นในส่วนของการรักษาพยาบาลอาจต้องพิจารณาแผนการรักษาที่เหมาะสมกับไข้เลือดออกเด็งกี (DF) มากกว่า และในส่วนของกาเฝ้าระวังโรค ควรมีการคัดกรองการเกิดโรคในกลุ่มผู้ป่วยที่อาจไม่แสดงอาการของไข้เลือดออกเด็งกี (DF) เด่นชัด

ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น กับตัวแปรตาม คือ การป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเพื่อหาความสัมพันธ์ที่ชัดเจน

ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงการวินิจฉัยโรคไข้เลือดออก เช่น ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น เพื่อให้ได้ลักษณะเด่นของการวินิจฉัยโรคไข้เลือดออก (DHF) และไข้เลือดออกเด็งกี (DF)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) จังหวัดสมุทรสาคร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ในการใช้และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

- สำนักโรคบาดาวิทยา. (2556). รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก http://www.boe.moph.go.th/boedb/d506_1/ds_wk2pdf.php?ds=26&yr=56
- สำนักโรคบาดาวิทยา. (2557). รายงานสถานการณ์กลุ่มโรคไข้เลือดออก. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557; จาก http://www.boe.moph.go.th/files/report/20141027_29996539.pdf
- สำนักโรคติดต่อทางแมลง. (2556). สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ประจำสัปดาห์ที่ 51 เดือนธันวาคม 2556. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก <http://www.thaivbd.org/uploads/dengue/2556/51/AAyAnAAaAAO51AyA56.pdf>
- สำนักโรคติดต่อทางแมลง. (2556). สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ประจำสัปดาห์ที่ 51 เดือนธันวาคม 2556. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก http://www.thaivbd.org/n/uploads/file/file_PDF/Dengue/2557/2556.pdf
- อริวิวัฒน์ วราพุด. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ตารางที่ 1 อัตราป่วยต่อแสนประชากรด้วยโรคไข้เลือดออกในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2552- 2556

ปี	2552	2553	2554	2555	2556
อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร)	359.79	337.32	621.81	228.94	114.95

ตารางที่ 2 จำนวนและสัดส่วนการป่วยจำแนกรายเพศ ผู้ป่วยไข้เลือดออกอำเภอบ้านแพ้ว ปี 2552-2556

เพศ	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	158	48.03	137	44.19	371	64.52	109	51.18	52	44.07
หญิง	171	51.97	173	55.91	204	35.48	104	48.82	66	55.93
รวม	329	100.00	310	100.00	575	100.00	213	100.00	118	100.00

ตารางที่ 3 จำนวนและสัดส่วนผู้ป่วยไข้เลือดออก อำเภอบ้านแพ้ว ปี 2552 - 2556 จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
<1	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	0.93	0	0.00
1-4	5	1.52	6	1.94	19	3.30	6	2.81	10	8.47
5-9	31	9.42	26	8.38	62	10.78	32	15.02	14	11.86
10-14	85	25.84	65	20.96	112	19.48	47	22.07	20	16.95
15-19	46	13.98	58	18.70	90	15.65	23	10.80	13	11.02
20-24	18	5.47	29	9.35	54	9.40	24	11.27	14	11.86
25-29	27	8.21	33	10.65	54	9.40	17	7.98	7	5.93
30-34	30	9.12	25	8.05	46	8.00	14	6.57	10	8.47
35-39	24	7.29	19	6.13	38	6.61	11	5.16	3	2.54
40-44	23	6.99	17	5.47	29	5.04	10	4.69	10	8.47
45-49	13	3.95	12	3.86	30	5.23	13	6.10	6	5.08
50-54	11	3.34	7	2.25	17	2.96	4	1.88	2	1.69
55-59	4	1.22	3	1.00	13	2.26	4	1.88	5	4.24
60ปีขึ้นไป	12	3.65	10	3.22	11	1.92	6	2.81	4	3.39
รวม	329	100.00	310	100.00	575	100.00	213	100.00	118	100.00
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	15.65		15.40		15.14		15.84		17.60	
ค่าเฉลี่ย	24.71		24.07		24.12		25.24		26.14	
ค่ามัธยฐาน	19		19		20		18		21	
ค่าฐานนิยม	11		13		13		14		11	

ตารางที่ 4 จำนวนและสัดส่วน จำแนกตามอาชีพของผู้ป่วยไข้เลือดออกอำเภอบ้านแพ้ว ปี 2552-2556

อาชีพ	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกร	33	10.03	35	11.29	70	12.17	19	8.92	11	9.32
รับราชการ	4	1.22	3	0.97	8	1.39	7	3.29	2	1.69
รับจ้าง,กรรมกร	91	27.66	66	21.29	163	28.35	50	23.47	26	22.03
ค้าขาย	12	3.65	22	7.10	24	4.17	7	3.29	13	11.02
แม่บ้าน	5	1.52	6	1.94	12	2.09	6	2.82	5	4.24
นักเรียน,นศ.	133	40.43	130	41.94	236	41.04	101	47.42	43	36.44
ในปกครอง	15	4.56	3	0.97	9	1.57	5	2.35	3	2.54
นักบวช	0	0.00	1	0.32	0	0	1	0.47	3	2.54
อื่นๆ ได้แก่...	36	10.94	44	14.18	53	9.22	17	7.98	12	10.17
รวม	329	100	310	100	575	100	213	100	118	100

ตารางที่ 5 จำนวนและอัตราส่วนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจากวินิจฉัยสุดท้ายจำแนกอาชีพ ปี พ.ศ.2552-2556

อาชีพ	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF
จำนวนผู้ป่วย	162	167	161	140	309	266	113	100	74	44
อัตราส่วน DHF:DF		1.03		0.87		0.86		0.88		0.59

ตารางที่ 6 จำนวนและอัตราป่วยโรคไข้เลือดออก (ต่อแสนประชากร) จำแนกรายตำบล

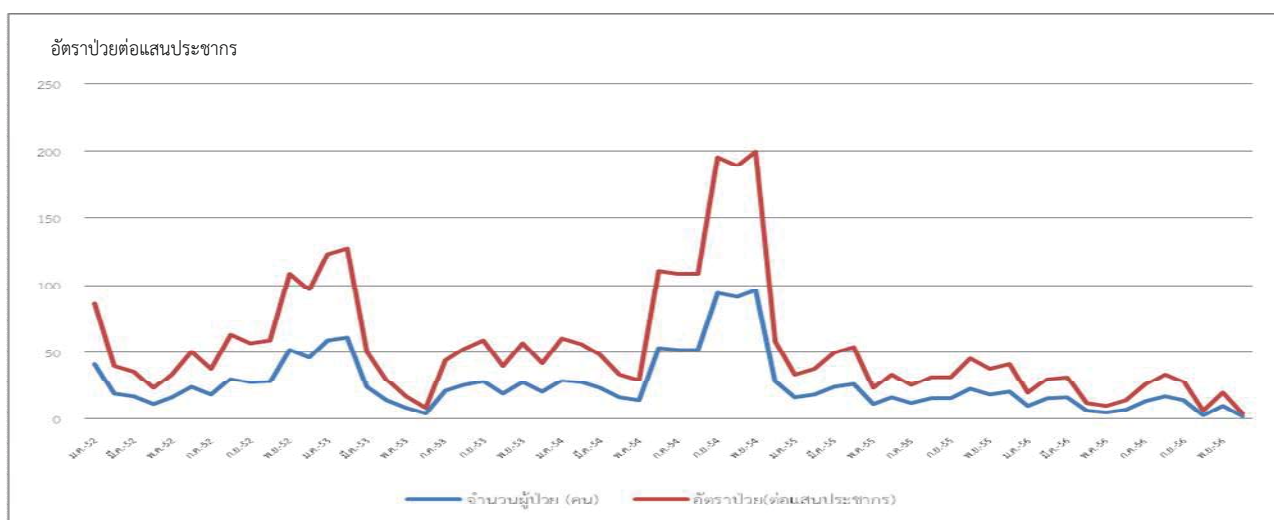
ตำบล	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	จำนวน (ราย)	อัตราป่วย (ต่อแสน ประชากร)	จำนวน (ราย)	อัตราป่วย (ต่อแสน ประชากร)	จำนวน (ราย)	อัตราป่วย (ต่อแสน ประชากร)	จำนวน (ราย)	อัตราป่วย (ต่อแสน ประชากร)	จำนวน (ราย)	อัตราป่วย (ต่อแสน ประชากร)
บ้านแพ้ว	33	272.75	47	452.97	72	543.48	24	180.14	20	171.18
หลักสาม	56	475.14	48	352.14	80	679.46	18	140.75	37	282.37
ยกกระบัตร	49	395.03	58	465.08	116	931.80	10	72.23	25	196.08
โรงเข้	33	287.71	60	521.60	73	619.17	13	99.95	23	199.70
หนองสองห้อง	17	205.04	24	288.46	51	611.51	10	104.00	8	95.91
หนองบัว	15	222.45	11	162.70	41	669.51	5	58.02	15	225.77
หลักสอง	27	604.97	10	222.57	23	436.02	8	159.27	17	377.86
เจ็ดรีว	28	737.23	16	418.74	21	568.64	4	95.72	15	391.75
คลองตัน	13	288.70	14	308.85	25	546.21	4	75.27	18	400.71
อำแพง	22	355.93	5	80.31	28	477.57	11	155.76	14	220.30
สวนส้ม	15	514.60	12	234.79	17	356.54	8	152.70	17	330.29
เกษตรพัฒนา	21	454.05	5	107.43	28	612.69	3	65.66	4	85.54
รวม	329	359.79	310	337.32	575	621.81	118	114.95	213	228.94

ตารางที่ 7 จำนวนและสัดส่วนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2552-2556

กลุ่มโรค	การวินิจฉัยสุดท้าย (ปี 2552)		การวินิจฉัยสุดท้าย (ปี 2553)		การวินิจฉัยสุดท้าย (ปี 2554)		การวินิจฉัยสุดท้าย (ปี 2555)		การวินิจฉัยสุดท้าย (ปี 2556)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
DF	162	49.24	162	52.26	309	53.77	113	53.06	74	62.71
DHF	167	50.76	148	47.74	265	46.09	100	46.94	44	37.29
DSS	0	0.00	0	0.00	1	0.14	0	0.00	0	0.00
รวม	329	100.00	310	100.00	575	100.00	213	100.00	118	100.00

ตารางที่ 8 สัดส่วนและอัตราส่วนผู้ป่วยวินิจฉัยสุดท้ายจำแนกตามกลุ่มโรคและรายเพศ ปี พ.ศ. 2552-2556

เพศ	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556	
	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF	DF	DHF
ชาย	68 (43.59)	88 (56.41)	79 (58.52)	56 (41.48)	141 (49.10)	136 (50.90)	57 (52.29)	52 (47.71)	33 (53.46)	19 (46.54)
หญิง	94 (54.33)	79 (45.67)	82 (49.40)	84 (50.60)	168 (56.38)	130 (43.62)	56 (53.85)	48 (46.15)	41 (62.12)	25 (37.88)
อัตราส่วน DHF:DF	1.62	1.67	1.61	1.40	3.09	2.66	1.13	1.00	0.74	0.44
	1.03		0.87		0.86		0.88		0.59	

ภาพที่ 1 อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร) โรคไข้เลือดออกแยกตามช่วงเวลา (เดือน) อำเภอบ้านแพ้ว ปี พ.ศ. 2552-2556